

# TÜSİAD KONJONKTÜR



TÜRK SANAYİCİLERİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

SAYI 27

NİSAN 2001

*Türkiye'nin Güçlü Ekonomiye*

*Geçiş Programı*

*Kasım - Şubat Krizleri*

*ve Sonrası*

*2001 Yılı Beklentileri*

*sayfa 1-4*

*Tablolar*

*Sanayi Üretimi ve Fiyatlar*

*Dış Ticaret*

*Konsolide Bütçe*

*Parasal Gelişmeler*

*Milli Gelir*

*sayfa 5-9*

*Grafikler*

*Sanayi Üretimi*

*Genel Denge*

*Fiyatlar*

*Parasal Gelişmeler*

*Bütçe ve Para Politikaları*

*Dış Ticaret*

*sayfa 10-15*

*2001 Yılı Senaryoları*

*sayfa 16*

TÜSİAD KONJONKTÜR

[www.tusiad.org](http://www.tusiad.org)

adresinde sunulmaktadır.

## DEJA VU<sup>1</sup>

*bir bildiğim olmalı, bilmez olmuşum  
bir derdim olmalı, gülmez olmuşum*

Bülent Ecevit (Göçmen şiirinden)<sup>2</sup>

### **I. Türkiye'nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı**

**Yeni Ekonomik Programın başarısı için toplumsal uzlaşma, siyasi destek ve siyasi sorumluluk önkoşul niteliğindedir.**

"Türkiye'nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı" adı altında 14 Nisan 2001 tarihinde yayınlanan ekonomik program, Türk ekonomisinde son on yılda biriken sorunların çözümü için iyi bir başlangıç oluşturmaktadır. Programın özellikle, 2000 yılı programında aksayan yapısal reformları, krizden çıkışın önşartı görerek, hızlandırması, geciken bu reformlara bazı "Acil Yasal Düzenlemeler"i de eklemesi ve bu konularda toplumsal uzlaşma arayışı isabetli bir yaklaşımdır. Ekonomiden Sorumlu Devlet Bakanı Kemal Derviş'in koordinasyonunda çalışan yeni ekonomi yönetiminin, ülkenin içerisinde bulunduğu ağır şartların bilincinde olması sevindiricidir. Ne var ki, Türkiye'nin içinde bulunduğu ekonomik ve siyasi ortamda etkili icraat doğru teşhisten çok daha önemli bulunmaktadır. Ekonomi yönetiminin problemin kaynağına on yıl gecikmeli ulaşması çözüm için daha ivedi çalışmasını zorunlu kılmaktadır. Bu noktada ise siyasal destek, uzlaşma ve tutarlılık son derece önemlidir. Hükümet, programın açıklanmasından ardından desteğini bildirmiştir; oysa siyasi destek, şifahi dile getirilmesinden ziyade, özelleştirmelerin engellenmemesi, kritik kamu kuruluşlarının siyasetten arındırılması, gerekli yasaların parlamentodan hızla çıkarılması ve hükümetin programın başarısızlığını kendi başarısızlığı olarak telaffuz etmesiyle anlam kazanacaktır.

**Dış kaynak belirlenmeden, öngörülen makroekonomik hedefler tutarlı gözükmemektedir.**

Sunulan programın öngördüğü yapısal çerçeve bir önceki IMF anlaşmasının temel yaklaşımını içermekte ve İş Güvencesi ve Ekonomik Sosyal Konsey gibi uzun süredir gündemde olan düzenlemeleri de programa dahil etmektedir. Programın açıklanan bölümü incelendiğinde, 2001-2002 yıllarında temel makroekonomik büyüklüklerde iyimser bir yaklaşımın benimsendiği gözlenmektedir. TÜSİAD olarak,

programda 2001 yılına yönelik büyüme ve enflasyon hedeflerinin daha tutarlı bir noktaya geleceğine, 2002 yılına yönelik olarak rakamlara yansıtılan enflasyonla mücadele politikasının belirginleştirileceğine ve böylece programın bütünselliğinin zaman içerisinde daha iyi sağlanacağına inanıyoruz.

**Krizden kalıcı olarak çıkış için üretilen çözümler sadece ekonomik olmamalıdır.**

Türkiye, içinde bulunduğu bu siyaseten ve iktisaden karanlık ortamdan, kalıcı olarak, ancak demokratik standartları yükselterek çıkabilecektir. AB uyum sürecinin gerektirdiği hazırlıklar, piyasalarda, makroekonominin yönetiminde, toplumsal standartların yükseltilmesinde ve siyasi istikrarın tesisinde çok önemli olacaktır. Bu nedenle tüm siyasi parti ve sosyal partnerlere, iş dünyasına ve işçi kesimine çok büyük bir sorumluluk düşmektedir. Durumun tüm ekonomik, sosyal ve siyasi uzantıları birarada ele alınarak etrafıca değerlendirilmeli ve program toplumun geniş kesimlerinin onayı alınarak uygulanmalıdır. Toplumsal uzlaşma üzerine inşa edilmeyen ve uygulamaya yönelik siyasi sorumluluğun açıkça üstlenilmediği bir program, yitirilmiş olan siyasi güvenin, aynı siyasi kadrolarla tazelenmesine imkan sağlamayacaktır.

### **II. Kasım - Şubat Krizleri ve Sonrası**

**Nihai tahlilde, ekonomik krizin arkasında yatan temel faktör, sorunların aşılması yönündeki siyasi irade eksikliği olmuştur.**

Kasım krizinin temelinde, uyarıları dikkate almayan hükümetin, yapısal önlemler konusunda isteksiz olduğunu açıkça ortaya koyarak hızlı bir güven erozyonuna uğraması yatmaktadır. Şubat krizi sonrası rafa kaldırılan Uyum Programı, iyi hazırlanmış, uygulaması makroekonomik dengeler üzerinde olumlu sonuçlar vermeye başlamış bir programdı. (Tablo 1 ve Tablo 3). Programın 2000 yılı ortalarından itibaren aksamaya başladığı görüldü. Bu aksamanın temelinde yurtiçinde ve yurtdışında hükümetin siyasi inandırıcılığının azalması rol oynadı. Kamuoyu desteğinin azaldığı bir dönemde, bankaların açık

pozisyonlarını kapatmaya çalışmaları faizleri artırmış; yabancı yatırımcıların artan riski göremek piyasadan çıkmaları ise aşırı likidite sıkıntısına sebep olan yüksek faiz ve döviz talebini yaratmıştır. Siyasi irade eksikliği, yönetim hataları ile birleşince Kasım ve Şubat krizleri yaşanmıştır.

**Uluslararası konjonktür ve programın bunları yumuşatacak mekanizmalardan yoksun olması da krizlere katkı sağlamıştır.**

Petrol fiyatlarındaki hızlı artış ve yüksek ithalat cari işlemler dengesini ciddi biçimde bozmuştur (Tablo 2). Euro-dolar paritesinde euro aleyhine meydana gelen gelişme dikkate alınarak kur sepetinde gerekli düzeltme yapılmamış ve ihracatı olumsuz etkileyen bu gelişmenin açığı daha da büyütmesine seyirci kalınmıştır. Yıl sonuna doğru azalan dış finansmana rağmen cari açık önemsenmemiş, iç

Tablo 1	1999 (Yıllık % Artış)		2000 (Yıllık % Artış)	
	II.Çeyrek	IV.Çeyrek	II.Çeyrek	IV.Çeyrek
<b>TALEP</b>				
- Özel Tüketim	-0.9	-1.3	4.7	5.8
- Kamu Tüketimi	2.1	5.7	12.6	5.7
- Sabit Sermaye	15.9	14.4	17.4	17.3
GSYİH	-2.2	-2.1	6.4	8.3
<b>ARZ</b>				
- Sanayii Üretimi	0,5	-1,2	4,9	6,7
- Kapasite Kullanım Oranı	-2,4	-7,1	0,5	8,6
- Verimlilik	10,0	8,4	5,6	8,6

çok üzerinde daraltmış (Grafik 1) ve piyasa dengelerini bozmuştur. Şubat ayında ise geçen krizden gerekli derslerin çıkarılmadığı anlaşılmıştır. Merkez Bankası yaşanan likidite krizine aynı şekilde müdahale etmezken, piyasa oyuncuları arasında gerekli koordinasyonu da sağlamamıştır.

**Önümüzdeki dönemde Merkez Bankası'nın belirleyeceği para ve döviz kuru politikası önem taşıyacaktır.**

Hazırlanan yeni ekonomik programın ilk ayağı, kamu ve TSMF bankalarının borçlanma ihtiyaçlarının Hazine'nin ihraç ettiği özel tip tahvillerle karşılanması olmuştur. Fon bankaları için geçen yılın sonunda başlatılan operasyona paralel olarak kriz sonrası kamu bankalarının gecelik piyasadan borçlanma ihtiyacının ortadan kaldırılması amacıyla Hazine tahvilleri temin edilmiştir. Bu tahvillerin karşılığında kamu ve fon bankaları Merkez Bankası'ndan gerekli likiditeyi sağlayarak gecelik piyasalardan çekilmişlerdir. Bu işlemin sonucunda para politikası henüz belirli olmasa da, Merkez Bankası kriz sonrasındaki iki ay boyunca faiz volatilesini azaltmak ve döviz rezervlerini korumak amacıyla yoğun çaba göstermektedir (Tablo 4). Ocak sonuna göre, Merkez Bankası'nın verdiği likiditeye karşılık aldığı özel tip tahviller sonucunda menkul değerler cüzdanında 11,726 trilyon TL'lik artış yaşanmış, yapılan sınırlı sterilizasyon sonucu açık piyasa işlemlerinden doğan alacaklar 7,850 trilyon artarken, net döviz

Tablo 2	1999 (12 ay kümüle, milyon \$)		2000 (12 ay kümüle, milyon \$)	
	Haziran	Aralık	Haziran	Aralık
- İhracat	26,423	26,588	27,608	27,487
- İthalat	41,006	40,692	47,764	54,149
- Ticaret Dengesi	-14,583	-14,103	-20,156	-26,663
- Cari İşlemler Dengesi	3,177	-1,364	-6,883	-9,604
- Sermaye Hareketleri	-5,865	4,671	11,345	9,483
- Doğrudan Yatırımlar	626	138	35	112
- Portföy	-6,330	3,429	5,327	1,022
- Uzun	418	345	3,509	4,277
- Kısa	-579	759	2,474	4,072

talepteki canlılık sürdürülmüştür. Bu ortamda IMF'nin kredi dilimini ertelemesi de olumsuzluğu artırmıştır.

**Yaşanan krizlerden Merkez Bankası büyük bir güven kaybıyla çıkmıştır.**

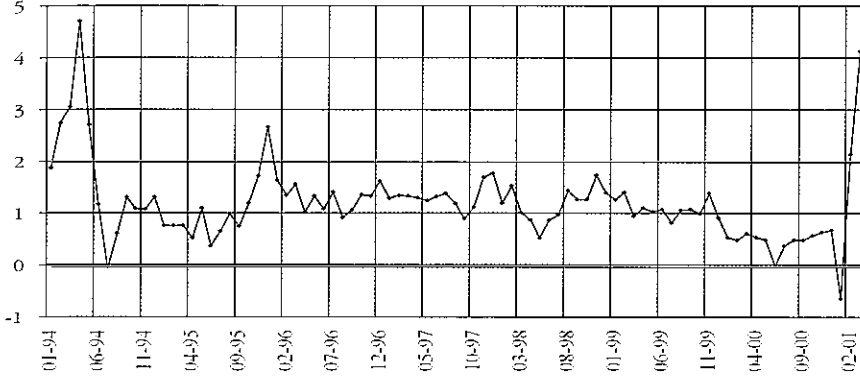
Bir önceki programın yapısı itibarıyla, Merkez Bankası piyasaya ancak gelen döviz karşılığı likidite verebilmekteydi. Kasım sonunda yaşanan likidite krizinde, makroekonomik uyum programının para politikaları çerçevesinde müdahale imkanı olmamış ve gerekli politika değişikliğine de zamanında gidilememiştir. Kriz esnasında ise, Merkez Bankası Net İç Varlık tavanı ile piyasalara bildirdiği politika değişikliğine uymayarak belirsizliğin artmasına katkıda bulunmuş ve krizden güven kaybı ile çıkmıştır. Kriz sonrasında olası bir likidite krizine karşın rezerv olarak Net İç Varlıklarını hedeflerin

Ödemeler sisteminin kilitlenmesinin ardından döviz kurlarının serbest bırakılması ise devam edilen sıkı para politikasıyla bir çözüm olamamış ve piyasalar bekledikleri sağlıklı sinyalleri Merkez Bankasından alamayarak belirsizliğe sürüklenmiştir.

Tablo 3	1999 (Yıllık % Artış)		2000 (Yıllık % Artış)		2001 (Yıllık % Artış)
	Haziran	Aralık	Haziran	Aralık	Mart
<b>ENFLASYON</b>					
- TÜFE	64.3	68.8	58.6	39.1	37.6
- TEFE	50.3	62.9	56.8	32.7	35.1
Özel	47.1	48.4	48.6	35.7	36.3
Kamu	62.3	117.7	84.3	24.7	31.7
<b>FAİZ ORANLARI</b>					
- Nominal	108.2	96.6	37.1	40.8	193.7
- Reel	38.5	25.8	-12.5	1.2	120.6
<b>KUR</b>					
- Dolar	58.3	71.7	49.3	28.7	67.5
- Sepet (IUSD+0.77EU)	54.7	60.6	43.7	22.1	63.1

Grafik 1

Finansal Baskı İndeksi (Şubat 1988=1)



İndeksin, ortalamadan  $\pm 1.5$  standart bata olarak belirlenen band değerlerini aşması, finansal piyasalar üzerinde aşırı baskıya işaret etmektedir. Kaynak: TÜSİAD Ekonomik Araştırmalar Bölümü

pozisyonuna da yansıyan rezervlerdeki erime sonucu rezerv para artışı 1,328 trilyon TL'de kalmış ve gecelik faizler %80 civarında stabilize olmuştur.

#### Merkez Bankası'nın mevcut politikası güvenin tesis edilmesi varsayımı altında oluşturulmuştur.

Uygulanan politikalar para piyasalarında mevcut kısıtlar altında istikrarı sağlamaya yönelik olsa da, programın ilk ayağıyla eşanlı öngördüğü iç ve dış piyasalarda güvenin tesis edilmesiyle faizlerde bir düşüş ve yeni bir devalüasyon beklentisinin ortadan kaldırılmasıyla anlam kazanmaktadır. Şayet gerek dış kaynağın bulunması, gerek güvenin tazelenmesi açısından beklenen siyasi performansta gecikmeler ya da aksaklıklar ortaya çıkarsa, Merkez Bankasının likiditeye yönelik bu politikasına devam etme imkanı olmayacaktır. Bu nedenle, piyasalarda istikrar sağlanmasıyla yeni ekonomik programda 2002 senesi beklentilerine yansıyan dezenflasyon politikalarının çerçevesinin belirlenebilmesi için gerekli adımların hükümet tarafından hızla atılması gerekmektedir.

#### Kamu kesimindeki dönüşüm cari önlemlerle sınırlı kalmamalıdır.

Programda açıklandığı üzere, son on yılda hem konsolide bütçe hem de konsolide kamu kesimi dengelerinde yaşanan ciddi bozulmalar nedeniyle bütçe hazırlayıcıları,

Tablo 4 Trilyon TL	MB Parası	Rezerv Para	A.Piyasa İşl.Borc	Net Döv. Poz TL	Menk.Değ. Cüzdanı
Ekim	3,092	5,105	-2,892	5,476	2,865
Kasım	1,802	5,140	-4,266	4,359	4,195
Aralık	979	5,949	-5,219	2,103	6,489
Ocak	3,537	4,589	-1,705	4,785	3,328
Şubat	1,938	5,902	-4,550	3,314	6,736
Mart	-1,787	5,823	-8,765	467	11,970
Nisan	-2,413	5,918	-9,555	-1,608	15,055
<b>Değişim (Nisan-Ocak)</b>	<b>-5,950</b>	<b>1,328</b>	<b>-7,850</b>	<b>-6,393</b>	<b>11,726</b>

bütçe üzerindeki etki ve kontrollerini kaybetmişlerdir. Diğer yandan, bütçedışı fonlar, kamu bankaları, KİT'ler ve sosyal güvelik kuruluşları aracılığıyla oluşturulan ilave harcama kaynakları da toplam kamu kesimi harcamalarının takibini imkansız hale getirmiştir.

Bu açıdan acil yasal düzenlemeler arasında yer alan etkin ve şeffaf bir kamu

kesimine yönelik tasarılar vakit kaybedilmeden hayata geçirilmeli ve 2001 bütçesinde geçici vergilerin uzatılması ile yaratılan kaynaklar (Tablo 5), kamu kesiminde öngörülen kalıcı reformlarla ikame edilmelidir. Bir önceki sene, ek vergilerin yarattığı rahavetle unutulmuş vergi önlemleri de bir an önce hayata geçirilmeye başlanmalıdır. Ekonominin yapısına zarar vermeden kalıcı bir iyileşme için, önlemlerin yeni vergiler ihdas etmekten ziyade vergi sisteminde idari ve yapısal reformlar şeklinde olması gerekmektedir. Vergi tabanının genişletilmesi ve kamu kesimi harcama reformunun gerçekleştirilmesi, bütçeyi ekonomiye yön veren kamu maliyesi araçlarından biri yapacaktır. Vergi düzenlemeleri başta olmak üzere kamu maliyesi reformunun gerçekleştirilmesinde, reel sektörün rekabet gücü, yabancı sermayenin çekilmesi vb. uzun vadeli faktörler gözününe alınmalı ve özel sektör görüşlerinden yararlanılmalıdır.

#### Bankacılık sektörünün rehabilitasyonu, bundan sonrası için olmazsa olmaz bir koşuldur.

Kriz sonrası hükümetin ve uluslararası kurumların attıkları adımlar piyasalar açısından normale dönüşün ne denli hızlı olacağı, ve gelecekte ülkeyi yeni bir krizden bekleyip beklemeyeceği açısından önem taşımaktadır. Ancak kriz yaşayan gelişmekte olan ekonomiler mutlaka bankacılık sektörlerini rehabilite edecek bir programı uygulamışlardır. Hem tasarrufların bankacılık sektörüne olan güvenlerini ayakta tutmak, hem de ekonomiyi tekrar işler hale getirmek için kapsamlı bir reform paketine ihtiyaç vardır.

Türkiye'de Şubat krizi sonrası bankacılık sektöründe ortaya çıkan sorunların diğer ülkelerde olduğu gibi bir özel, bir de

Tablo 5	GSMH İçindeki Paylar (%)		
	1999	2000	2001*
<b>Gelirler</b>	24.2	26.2	25.5
- Vergi	18.9	21.2	20.5
- Vergi Dışı	4.9	4.9	5.0
<b>Harcamalar</b>	35.8	36.6	-
- Faiz	13.7	15.8	-
- Faiz Öncesi Denge	2.1	5.4	5.6
- Bütçe Dengesi	-11.5	-10.4	-

\*Hükümet tarafından açıklanan bedef büyüklükler

kamu bankacılık sektörü bacağı vardır. Bu iki kesimin sorunları, dolayısıyla buralarda ihtiyaç duyulan reformlar birbirinden oldukça farklıdır. Kamu ve TSMF bankalarına Hazine ve Merkez Bankası tarafından yürütülen operasyonlarla sermaye sağlanmakta ve gecelik fonlama ihtiyaçları azaltılmakta olsa da; özzerkleştirme, özelleştirme ve tasfiye işlemlerinin programa bağlanarak hızla mesafe kaydedilmesiyle kesin ve kalıcı çözümler getirilmelidir. Özel bankaların ise öncelikle önelerini görebilecekleri bir makroekonomik yapıya ve varlık yapılarının güçlendirilmesine ihtiyacı vardır. Bu doğrultuda atılacak adımlarda, özel bankaları durumlarına göre ayrı ayrı ele almak faydalı olacaktır.

### III. 2001 Yılı Beklentileri

#### **İyimser senaryolar için dış finansman önkoşul olarak görülmektedir.**

Makroekonomik senaryo Türkiye'nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programının kabul göreceği, bir önceki programdan yola çıkarak daha da güçlendirilen yapısal programın hükümet tarafından kararlılıkla sahiplenileceği; dolayısıyla da IMF desteğinin alınacağı varsayımı üzerine kurulmuştur. 2001 senesinde IMF'den sağlanan ek kaynağın yaklaşık 9.5 milyar dolarlık bölümünün bütçe amaçlı kullanıma izin verecek şekilde temini ve ekstra olarak Dünya Bankası kaynaklarından yapısal reform amaçlı yaklaşık 2.5 milyar dolarlık bir kaynak bulunabileceği varsayımı altında makroekonomik büyüklükler tahmin edilmiştir.

#### **Yaşanılan krizler sonucunda 2001 yılında pozitif bir büyüme beklenmemektedir.**

Krizler, Türkiye ekonomisini, üretimin ve istihdamın küçülme dönemine girdiği, reel sektördeki sıkıntılarının hissedilmeye başladığı bir dönemde vurmıştır. Yaşanılan likidite krizleri ve devalüasyon sürecinde finansal kesim başta olmak üzere tüm ekonomik oyuncular çok büyük yaralar almıştır ve önümüzdeki seneye önemli bir daralmayla girilecektir. Bankacılık sektörü krizlerden şu ana kadar en çok

zarar gören sektör olarak anılsa da, bu sektörden, kura bağlı olarak artan hammadde maliyetlerinden ve çok ciddi bir daralma yaşayan iç talepten gelecek olan baskılar reel sektörü önümüzdeki aylarda önemli zorluklara maruz bırakacaktır. Önümüzdeki dönemde talep değil maliyet artışı kaynaklı bir enflasyon süreci yaşanacağı düşünülürse, maliye politikaları kısıtı nedeniyle reel kesimin üzerine SSK prim artışları, ek vergi vb. yollarla ilave külfet getirilmesi durumu daha da kötüleştirecektir. TÜSİAD yılın tamamında negatif büyüme beklerken, ikinci çeyrekte %10.3 ve sene sonunda toplam %5.8'lik bir daralma tahmin etmektedir.

#### **Hükümetin 2001 yılında etkili bir özelleştirme yapamaması ve mevcut büyüklüğünü koruyarak cari kısıtlamalara gitmesi durumunda açıklanan %5.1'lik faiz dışı fazla hedefi iyimserdir.**

Bankacılık kesiminin en büyük müşterisi olan ve 2001 yılında yüksek borçlanma ihtiyacı içinde bulunacak olan Hazine, reformlardaki aksaklıklardan olumsuz etkilenecektir. Bu durumda, yükselen faiz oranları da göz önünde bulundurulursa, mevcut kamu açıkları artmasa da finansmanı hem iç hem de dış piyasalarda zorlaşacaktır. Bütçe amaçlı kullanılabilir dış finansman öngörüsü altında bile, konsolide bütçenin %5.1 ve toplam kamunun %5.5 faiz dışı fazla vermesi iyimserdir. Bu doğrultuda TÜSİAD, bütçe gelir ve harcamalarının 47.5 ve 77.4 katrilyon TL olmasını; faiz dışı dengeyi GSMH'ya oran olarak %4.8 fazla ve bütçe dengesinin %15.8 açık vermesini beklemektedir.

#### **Özellikle yılın ilk yarısında yapısal reform ve acil yasalarda sergilenecek siyasi tutum, programın başarısı açısından kritik öneme haiz olacaktır.**

Yaşanan krizlerde siyaset çok aktif rol almıştır. Açıklanan Türkiye'nin Güçlü Ekonomiye Geçiş Programında, ilk kademeye eşanlı uygulanması öngörülen piyasalarda güven tazelemeye yönelik uygulamaların önemli bir kısmı çıkarılacak yasalar ve yapısal

dönüşümlerden oluşmaktadır. Özellikle Mayıs ve Haziran aylarındaki yüksek borç ödemelerinin makul maliyetlerle çevrilebilmesi için hükümetin performansı en önemli değerlendirme kriteri olacaktır. TÜSİAD 2000 senesinde %37.5 olarak gerçekleşen ortalama DİBS faizinin 2001 senesinde %99.3 ve reel faizin %29.9 olmasını beklemektedir.

#### **Toplumsal fedakarlıklarla elde edilen enflasyondaki başarı yaşanan devalüasyonla geri verilmiştir.**

Yaşanılan gelişmeler sonucunda artan kur, faiz oranları ve üretim maliyetinin enflasyonu yukarı, yavaşlayan ekonomik büyümenin de enflasyonu aşağı doğru çekici etkisi beklenmektedir. Net etki önemli bir oranda enflasyonu artırıcı yönde olmakla beraber, daralan iç talep nedeniyle tüketici fiyatlarındaki artışların toptan eşya fiyat artışlarının altında kalması beklenmektedir. Açıklanan programda GSMH'ya oran olarak 2000 senesinde %1.5 açık veren KİT faiz dışı dengesinin %0.1 fazla vermesinin öngörülmesi de, idari fiyatların kurdan dolayı yaşanan artışları doğrudan yansıtacağına göstergesidir. 2001 yılında petrol fiyatları ve Euro/dolar paritesinin daha olumlu gelişeceği varsayımı altında, TÜSİAD yıllık ortalama olarak TEFE ve TÜFE'nin %59.8 ve %55.6 olacağını beklemektedir. Yılsonunda dolar kurunun 1,268,468TL ve TEFE ve TÜFE'deki artışların %74 ve %66 olması beklenmektedir.

#### **2001 senesinde cari işlemler dengesinin fazla vermesi beklenmektedir.**

2001 senesinde beklenen ciddi daralma sonucunda TÜSİAD ithalatın nominal olarak %18.6 küçülmesini, kur avantajıyla ihracatın %8.9 artmasını ve dış ticaret açığının yaklaşık 14 milyar dolara inmesini beklemektedir. 2001 senesinde turizm gelirlerinde önemli bir artış beklenirken artan faiz ödemeleri sonucunda TÜSİAD görünmeyenler kaleminin 17.2 milyar dolar ve cari işlemler fazlasının da 3.1 milyar dolar olmasını beklemektedir.

(<sup>1</sup>) Deja Vu, ilk defa yaşanıyor olmasına rağmen, daha önce yaşandığı duygusunu veren durumlar için kullanılan Fransızca kökenli bir deyimdir.

(<sup>2</sup>) Bülent Ecevit, "El Ele Büyüttük Sevgiyi", Tekin Yayınları, S.123

TABLO 1.1 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2000-2001)  
ÜRETİM VE FİYATLAR

	2000												2001		
	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağust.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart		
<b>SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ (DİE, 1997=100)</b>															
Yıllık % Artış	0.5	2.2	2.1	2.1	3.2	17.3	6.5	13.5	11.3	-4.1	7.6	-5.3	..		
Aylık % Artış	-0.2	3.7	7.0	1.1	-2.8	2.2	1.4	9.0	0.4	-14.5	-6.8	-3.5	..		
Yıllık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	0.0	2.1	1.9	1.7	3.1	17.8	6.4	13.7	11.1	-4.0	8.3	-5.3	..		
<b>KAPASİTE KULLANIM ORANI (DİE, %)</b>	74.0	76.9	77.1	76.7	75.9	75.8	73.3	81.9	79.8	74.5	71.8	70.2	72.2		
<b>ÜCRETLER (DİE, Dönemsel, 1997=100, İm. San.)</b>															
Saat Başına Reel Ücret Endeksi (yıllık % artış)	-0.4	..	..	-0.7	..	..	-2.0	..	..	4.4	..	..	..		
Reel Kazanç Endeksi (yıllık % artış)	0.4	..	..	0.8	..	..	-1.2	..	..	5.1	..	..	..		
<b>TOPTAN İŞYA FİYATLARI (DİE, 1994=100)</b>															
Yıllık % Artış	66.1	61.5	59.2	56.8	52.3	48.9	43.9	41.4	39.1	32.7	28.3	26.5	35.1		
Aylık % Artış	3.1	2.4	1.7	0.3	1.0	0.9	2.3	2.8	2.4	1.9	2.3	2.6	10.1		
Aylık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	2.7	1.8	2.9	2.4	2.0	2.0	1.2	2.0	2.9	0.6	1.4	2.0	9.7		
<b>TÜKETİCİ FİYATLARI (DİE, 1994=100)</b>															
Yıllık % Artış	67.9	63.8	62.7	58.6	56.2	53.1	49.0	44.4	43.8	39.1	35.9	33.4	37.5		
Aylık % Artış	2.9	2.3	2.2	0.7	2.2	2.2	3.1	3.1	3.7	2.5	2.5	1.8	6.1		
Aylık % Artış (mevsimsellikten arınmış)	3.1	2.4	3.3	2.6	3.2	2.7	1.4	1.5	2.9	2.5	1.7	2.0	6.3		
<b>DÖVİZ KURU (MB alış kuru)</b>															
TL/US\$ (aylık ortalama)	580,175	595,474	616,336	615,254	627,236	645,110	663,669	676,511	682,894	677,455	670,832	750,322	971,518		
Yıllık % Artış	61.2	56.9	56.1	49.3	47.3	48.4	46.5	45.0	37.6	28.7	23.1	33.3	67.5		
Aylık % Artış	3.0	2.6	3.5	-0.2	2.0	2.8	2.9	1.9	0.9	-0.8	-1.0	11.9	29.5		
<b>FİYAT HADLERİ (DİE, 1994=100)*</b>															
Dış Ticaret Hadleri (İhracat/İthalat)	97.7	96.9	96.3	95.3	94.6	93.9	93.5	92.8	92.6	92.5	..	..	..		
İç Ticaret Hadleri (Tarım/İmalat)	113.2	113.4	114.3	114.8	117.6	119.1	118.4	118.8	119.2	121.3	122.0	119.6	112.2		
<b>İÇ BORÇLANMA YAPISI (satış miktarı ağırlıklı)</b>															
Yıllık Bileşik Faiz (%)	38.9	34.1	38.7	41.3	33.4	33.4	33.6	37.7	40.5	**	65.1	117.3	193.7		
Ortalama Vade (gün)	497	390	421	503	341	358	532	366	352	**	208	51	98		

(..) Yayınlanmamış veri

(\*) Hesaplamada mevsimsellikten arınmış seriler kullanılmıştır.

(\*\*) Aylık ayırda ibarete yapılmamıştır.

TABLO 1.2 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2000-2001)  
DIŞ TİCARET

	2000												2001		
	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart		
<b>DIŞ TİCARET DENGESİ (Milyon \$)</b> (Aylık)															
İthalat	4,164	4,490	4,698	4,965	4,676	4,879	4,420	4,926	5,338	4,433	3,973	..	..		
İhracat	2,317	2,438	2,536	2,324	2,285	2,023	2,381	2,183	2,451	2,563	2,169	..	..		
Diş Ticaret Dengesi	-1,847	-2,052	-2,361	-2,641	-2,390	-2,856	-2,039	-2,743	-2,887	-2,070	-1,804	..	..		
<b>ÖDEMELER DENGESİ (Milyon \$)</b> (Aylık)															
Carî İşlemler Dengesi	-1,072	-927	-1,051	-1,299	-361	-530	-67	-681	-1,560	-783	-596	..	..		
Diş Ticaret Dengesi*	-1,587	-1,647	-2,055	-2,281	-2,061	-2,535	-1,657	-2,300	-2,435	-1,576	-1,471	..	..		
Görünmeyenler	515	720	1,004	982	1,700	2,005	1,590	1,619	875	793	875	..	..		
<b>DIŞ TİCARET DENGESİ (Milyon \$)</b> (12 Aylık Kümülatif)															
İthalat	43,956	45,113	46,401	47,764	48,822	50,522	51,298	52,665	54,155	54,149	54,893	..	..		
İhracat	26,811	27,296	27,406	27,608	27,638	27,721	27,828	27,353	27,356	27,487	27,533	..	..		
Diş Ticaret Dengesi	-17,145	-17,817	-18,995	-20,156	-21,184	-22,801	-23,470	-25,312	-26,799	-26,662	-27,360	..	..		
<b>ÖDEMELER DENGESİ (Milyon \$)</b> (12 Aylık Kümülatif)															
Carî İşlemler Dengesi	-4,985	-5,198	-6,118	-6,883	-7,141	-8,028	-7,969	-8,961	-9,910	-9,604	-10,068	..	..		
Diş Ticaret Dengesi*	-13,471	-14,006	-15,138	-16,191	-17,120	-18,652	-19,323	-21,110	-22,572	-22,402	-23,035	..	..		
Görünmeyenler	8,486	8,808	9,020	9,308	9,979	10,624	11,354	12,149	12,662	12,798	12,967	..	..		
<b>Sermaye ve Rezerv Hareketleri</b>															
Net Doğr. Yatırımlar	27	-46	-216	35	-656	-573	-200	-166	238	112	226	..	..		
Portföy Yatırımları	4,338	4,662	4,383	5,327	7,805	7,178	7,732	8,510	2,294	1,022	1,223	..	..		
Net Uzun Vad.Serm.Har.	959	1,312	2,271	3,509	3,498	3,707	3,760	3,865	4,240	4,277	4,127	..	..		
Net Kısa Vad.Serm.Har.	1,646	2,069	1,993	2,474	874	3,281	2,423	2,701	3,683	4,072	5,444	..	..		
Net Hata ve Noksan	771	-836	-415	-1,128	-2,377	-2,874	-3,348	-3,690	-2,550	-2,659	-1,019	..	..		
Rezerv Hareketleri**	-2,818	-2,005	-1,918	-3,353	-2,022	-2,474	-2,181	-1,981	2,202	2,997	284	..	..		
<b>DIŞ TİCARET (yıllık % artış)</b>															
İthalat	36.7	34.7	37.8	37.7	29.2	53.5	21.3	38.2	38.4	-3.3	23.0	..	..		
İhracat	-3.8	24.8	4.9	9.5	1.3	4.3	4.3	-18.5	-1.3	1.9	2.2	..	..		
<b>Fiyat Endeksi (1994=100)</b>															
İthalat	7.6	5.7	3.4	10.8	7.4	4.7	5.7	1.0	-0.9	0.2	..	..	..		
İhracat	-5.7	-4.2	-4.8	-1.3	-2.0	-3.7	-0.5	-6.9	-4.0	-1.0	..	..	..		
<b>Miktar Endeksi (1994=100)</b>															
İthalat	41.3	40.1	33.8	42.5	27.2	26.2	53.3	13.6	39.7	46.0	..	..	..		
İhracat	7.5	35.5	13.7	17.0	11.5	17.1	6.0	-8.8	5.8	6.4	..	..	..		

(\*) İhracat(FOB)-İthalat(FOB). Basit ticareti dabil

(\*\*) Ardi işareti rezerv azalışını gösterir

(.) Yayınlanmamış veri

TÜSİAD KONJONKTÜR

**TABLO 1.3 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2000-2001)  
KONSOLİDE BÜTÇE**

	2000												2001		
	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart		
<b>12 AYLIK KÜMÜLATİF (trilyon TL)</b>															
<b>Gelirler</b>	23,459	24,553	25,710	26,985	28,032	30,177	31,334	32,531	33,560	33,756	34,817	36,117	..		
Vergi Gelirleri	18,577	19,450	20,161	21,202	22,100	23,745	24,649	25,648	26,358	26,514	27,390	27,275	..		
Vergi Dışı Gelirler	4,477	4,684	5,120	5,359	5,500	5,975	6,235	6,415	6,739	6,776	6,905	8,337	..		
<b>Harcamalar</b>	33,952	36,444	38,375	39,212	39,863	42,816	43,217	44,117	44,928	46,603	46,107	46,195	..		
Cari	9,906	10,335	10,714	11,098	11,490	11,848	12,177	12,668	13,071	13,539	13,831	14,113	..		
Yatırım	1,539	1,630	1,716	1,741	1,877	1,987	2,026	2,185	2,268	2,472	2,474	2,523	..		
Transferler	22,507	24,479	25,945	26,372	26,497	28,981	29,014	29,264	29,589	30,591	29,803	29,559	..		
<b>Faiz Dışı Bütçe Dengesi</b>	4,486	4,967	5,461	6,127	6,380	7,800	8,225	8,464	8,544	7,594	8,406	9,363	..		
<b>Bütçe Dengesi</b>	-10,493	-11,891	-12,665	-12,227	-11,831	-12,639	-11,883	-11,586	-11,368	-12,846	-11,291	-10,078	..		
Finansman	10,842	12,200	12,965	12,591	12,217	13,028	12,356	11,892	11,496	12,752	11,769	10,178	..		
Dış Borçlanma (net)	1,079	1,082	990	2,039	3,070	2,681	3,211	2,801	2,594	2,676	1,813	1,909	..		
İç Borçlanma (net)	13,250	13,763	14,587	14,369	14,093	12,600	11,529	10,855	10,289	10,142	7,138	3,377	..		
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	-2,754	-2,523	-2,643	-2,855	-3,575	-2,118	-1,785	-1,646	-1,524	-1,334	1,165	3,474	..		
Diğer	-749	-460	-307	-1,420	-1,829	-678	-1,141	-661	-405	724	1,109	875	..		
<b>12 AYLIK KÜMÜLATİF (milyar \$)</b>															
<b>Gelirler</b>	49.2	49.7	49.9	50.9	51.4	53.3	53.9	54.5	54.7	54.0	54.9	55.4	..		
Vergi Gelirleri	39.0	39.4	39.1	40.0	40.5	41.9	42.4	43.0	43.0	42.5	43.2	42.0	..		
Vergi Dışı Gelirler	9.4	9.5	10.0	10.2	10.1	10.6	10.7	10.8	10.9	10.8	10.8	12.6	..		
<b>Harcamalar</b>	71.5	73.3	74.4	73.9	72.8	75.6	74.7	74.1	73.8	75.2	73.2	71.5	..		
Cari	20.9	21.1	21.1	21.2	21.2	21.2	21.1	21.3	21.4	21.5	21.6	21.7	..		
Yatırım	3.3	3.4	3.4	3.4	3.5	3.6	3.5	3.7	3.7	3.8	3.8	3.9	..		
Transferler	47.2	48.8	49.9	49.4	48.1	50.3	50.1	49.1	48.6	49.9	47.7	45.9	..		
<b>Faiz Dışı Bütçe Dengesi</b>	8.9	9.7	10.1	11.1	11.4	13.4	13.9	14.1	13.8	12.5	13.6	14.2	..		
<b>Bütçe Dengesi</b>	-22.3	-23.7	-24.5	-23.0	-21.4	-22.3	-20.8	-19.5	-19.1	-21.1	-18.3	-16.0	..		
Finansman	23.0	24.3	25.0	23.6	22.1	22.9	21.6	20.0	19.3	21.1	19.2	16.3	..		
Dış Borçlanma (net)	1.8	1.7	1.6	3.6	5.4	4.8	5.7	5.0	4.5	4.4	2.9	3.0	..		
İç Borçlanma (net)	28.2	27.9	28.5	27.5	26.2	23.3	20.9	18.9	17.4	17.2	11.8	6.4	..		
Kısa Vadeli Borçlanma (net)	-5.4	-5.0	-4.9	-5.4	-6.8	-4.3	-3.6	-3.2	-2.7	-2.4	1.7	4.7	..		
Diğer	-1.6	-1.0	-0.8	-2.8	-3.4	-1.7	-2.4	-1.5	-0.7	1.1	1.9	1.3	..		
<b>İÇ BORÇ STOKU</b>															
Katılınan TL	26.7	28.5	29.8	30.4	30.9	31.4	30.9	32.2	32.5	36.4	44.4	45.4	..		
Milyar \$	45.9	47.9	48.4	49.4	49.3	48.1	46.6	46.8	47.2	54.1	66.2	60.5	..		
İç Borç / M2Y	62.0	64.0	66.1	64.1	62.3	62.6	59.7	61.3	60.0	67.2	77.7	72.0	..		

(..) Yayınlanmamış veri

TABLO 1.4 ÖNEMLİ EKONOMİK VE MALİ GÖSTERGELER (2000-2001)  
PARASAL GELİŞİMLER

	2000												2001		
	Mart	Nisan	Mayıs	Haz.	Tem.	Ağus.	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Ocak	Şubat	Mart		
<b>PARA ARZLARI (yıllık % değişim)</b>															
Dolaşımdaki Para	17.6	51.5	76.7	77.7	85.9	67.9	56.8	55.3	72.4	60.4	39.2	40.8	56.2		
Vadesiz Mevduat	114.2	79.9	96.8	136.5	83.0	84.0	129.3	60.4	102.5	70.6	56.7	57	58.1		
<b>M1</b>	<b>63.4</b>	<b>67.9</b>	<b>87.9</b>	<b>109.1</b>	<b>84.2</b>	<b>76.4</b>	<b>93.6</b>	<b>58.1</b>	<b>88.8</b>	<b>66.5</b>	<b>49.6</b>	<b>50.2</b>	<b>57.4</b>		
Vadeli Mevduat	71.6	70.2	55.3	54.7	50.4	41.2	33.9	31.9	32.8	39.3	67.4	52.4	74.1		
<b>M2</b>	<b>69.7</b>	<b>69.6</b>	<b>62.0</b>	<b>65.4</b>	<b>57.2</b>	<b>48.3</b>	<b>45.2</b>	<b>37.1</b>	<b>43.0</b>	<b>45.2</b>	<b>42.8</b>	<b>51.9</b>	<b>70.2</b>		
Döviz Tevdiat Hesabı (TL)	109.6	97.3	103.8	99.1	91.5	87.9	81.9	70.9	56.8	39.0	33.4	52.3	61.7		
<b>M2Y</b>	<b>86.6</b>	<b>81.8</b>	<b>80.3</b>	<b>80.0</b>	<b>71.8</b>	<b>65.2</b>	<b>61.0</b>	<b>51.8</b>	<b>49.3</b>	<b>42.5</b>	<b>38.6</b>	<b>52.1</b>	<b>66.2</b>		
Repo	142.6	83.8	106.9	111.5	81.6	80.1	65.1	48.4	46.2	52.9	47.1	-38.3	-44.5		
<b>M2YR</b>	<b>93.1</b>	<b>82.1</b>	<b>83.8</b>	<b>83.7</b>	<b>72.9</b>	<b>66.9</b>	<b>61.5</b>	<b>51.4</b>	<b>48.9</b>	<b>43.4</b>	<b>39.4</b>	<b>40.9</b>	<b>50.1</b>		
Resmi Mevduat	18.0	20.7	29.5	25.8	81.9	84.9	40.5	63.9	8.4	64.5	96.2	1.98	83.4		
Merkez Bankası Diğer Mevduat	621.5	134.3	-15.9	557.4	127.9	46.0	105.6	135.3	259.0	255.3	107.2	9.37	62.9		
<b>M3Y</b>	<b>71.8</b>	<b>68.7</b>	<b>58.0</b>	<b>67.3</b>	<b>59.5</b>	<b>49.6</b>	<b>46.2</b>	<b>40.0</b>	<b>43.2</b>	<b>46.9</b>	<b>45.72</b>	<b>47.21</b>	<b>66.4</b>		
<b>M2Y (trilyon TL)</b>	<b>43,010</b>	<b>44,581</b>	<b>45,137</b>	<b>47,445</b>	<b>49,685</b>	<b>50,161</b>	<b>51,850</b>	<b>52,618</b>	<b>54,214</b>	<b>57,167</b>	<b>56,897</b>	<b>63,069</b>	<b>71,477</b>		
<b>M2Y'nin Bileşimi (%)</b>															
Dolaşımdaki Para	4.5	4.6	4.9	5.1	5.1	5.4	5.2	5.2	5.2	5.6	4.6	4.4	4.3		
Vadesiz Mevduat	7.5	7.5	6.9	7.8	7.3	6.9	7.8	6.47	7.34	8.74	7.4	6.9	7.2		
Vadeli Mevduat	40.2	40.1	38.6	39.1	40.2	39.3	38.4	39.41	39.73	43.04	44.8	41.7	42.1		
Döviz Tevdiat Hesabı	47.7	47.8	49.5	48.0	47.4	48.4	48.6	48.92	47.73	42.62	43.3	46.9	46.4		
Toplam	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0	100.0		
<b>KREDİ HACMİ (yıllık % değişim)</b>	<b>53.3</b>	<b>50.2</b>	<b>54.3</b>	<b>59.3</b>	<b>61.5</b>	<b>64.6</b>	<b>69.2</b>	<b>67.0</b>	<b>64.0</b>	<b>62.6</b>	<b>58.6</b>	<b>61.7</b>	<b>59.0</b>		
TCMB Dolaysız Kredileri	21.2	-17.4	-17.0	-99.0	-18.0	-17.4	-16.9	-15.6	-18.4	-19.9	-40.8	-17.3	-33.8		
Mevduat Bankası Kredileri	52.2	49.3	53.4	60.2	61.1	64.6	69.9	67.9	64.8	63.8	59.2	61.7	58.8		
Kalkınma ve Yatırım Bankası	69.7	64.8	68.0	75.7	69.5	65.2	59.2	54.2	51.3	46.0	50.2	61.4	61.3		
<b>MB ANALİTİK BİLANÇOSU (milyon \$)</b>															
Net İç Varlıklar	-2,272	-2,125	-2,343	-2,640	-2,760	-2,289	-2,520	-2,408	-464	3,918	-1,885	1,437	3,411		
Net Dış Varlıklar	9,396	9,112	9,204	10,356	10,201	10,201	10	9,811	7,929	4,916	8,625	6,428	2,086		
Net Kamu	-2,720	-2,614	-1,937	-3,660	-5,166	-2,716	-3,135	-3,158	-2,973	64	-341	723	-1,257		
Açık Piyasa İşlemleri Borçları	-3,462	-3,568	-2,351	-3,949	-5,451	-3,495	-3,899	-4,193	-6,179	-7,750	-2,504	-6,065	-8,276		
<b>MB REZERVLERİ (milyar \$)</b>	<b>22.9</b>	<b>22.3</b>	<b>22.6</b>	<b>24.5</b>	<b>24.7</b>	<b>24.4</b>	<b>24.2</b>	<b>23.2</b>	<b>21.6</b>	<b>19.6</b>	<b>25.7</b>	<b>22.5</b>	<b>18.4</b>		
<b>MB REZERVLERİ/(İÇ BORÇ +M2Y, %)</b>	<b>19.1</b>	<b>18.2</b>	<b>18.6</b>	<b>19.4</b>	<b>19.2</b>	<b>19.1</b>	<b>19.4</b>	<b>18.5</b>	<b>17.0</b>	<b>14.3</b>	<b>17.0</b>	<b>15.6</b>	<b>..</b>		
<b>FİNANSAL BASKI ENDEKSİ*</b>	<b>60.7</b>	<b>53.4</b>	<b>49.0</b>	<b>-2.4</b>	<b>37.2</b>	<b>48.8</b>	<b>48.1</b>	<b>56.5</b>	<b>63.4</b>	<b>67.2</b>	<b>-65.1</b>	<b>213.3</b>	<b>412.5</b>		
<b>DİŞ BORÇ STOKU (milyar \$)</b>	<b>103.5</b>	<b>..</b>	<b>..</b>	<b>106.0</b>	<b>..</b>	<b>..</b>	<b>106.9</b>	<b>..</b>	<b>..</b>	<b>114.3</b>	<b>..</b>	<b>..</b>	<b>..</b>		

\* Endeks faiz oranları, dolar kuru ve rezervlerdeki değişimi içermektedir.  
Şubat 1988=100; tolere edilebilir alt ve üst sınırları -3.9 ve 201.4'dir.  
Net Dış Varlıklar = Dış Varlıklar - (Dış Yükümlülükler + Bankalar Döviz Mevduatı)  
Net İç Varlıklar = Net Kamu + Bankalara Açılan Nakit Kredit + Net APİ + Diğer + Değerleme Hesabı  
Net Kamu = Kamuya Açılan Nakit Krediler - (Kamui Mevduat + Döviz Olarak Tabip Olan Mevduat)  
Rezerv Para = Net Dış Varlıklar + Net İç Varlıklar

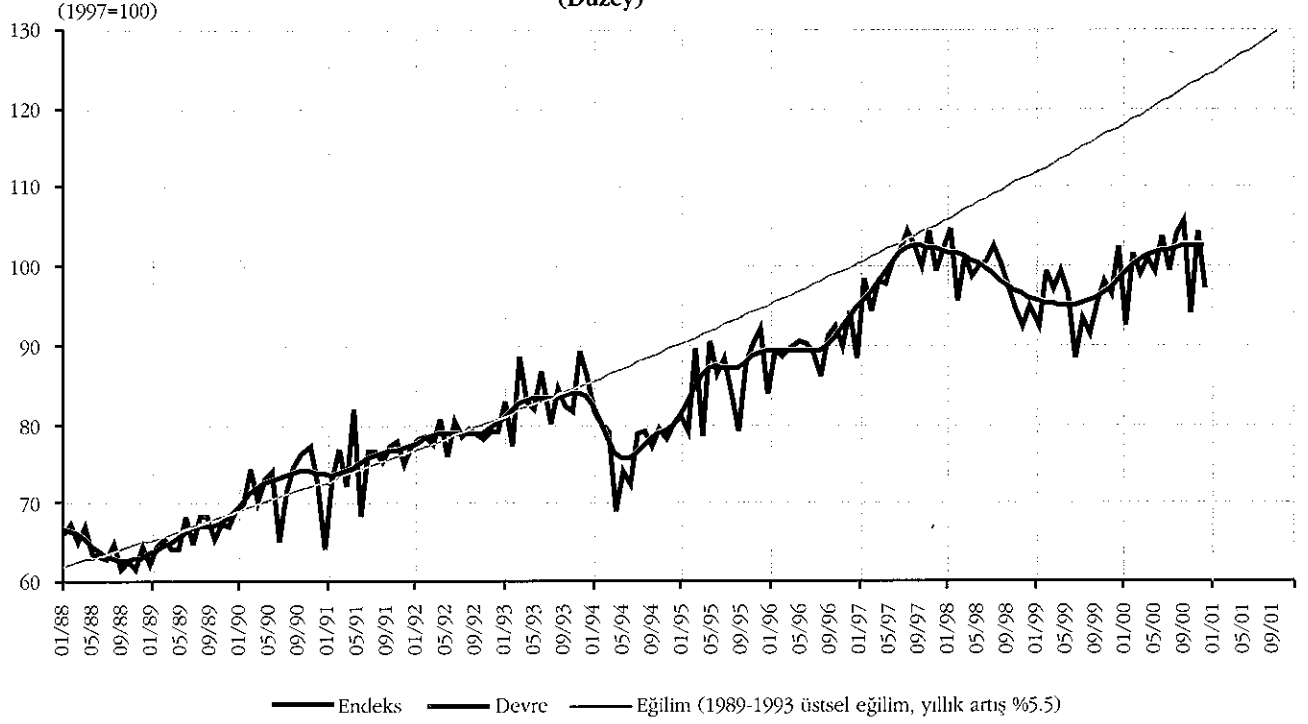


**TABLO 2 GAYRİ SAFİ YURTIÇİ HASILA  
(1987 fiyatlarıyla, TL)**

Harcama Gruplarına Göre	Yıllık % Artış		Dönemler İtibariyle Yıllık % Artış				Sektörler İtibariyle	Yıllık % Artış		Dönemler İtibariyle Yıllık % Artış			
	1999	2000	2000-1	2000-2	2000-3	2000-4		1999	2000	2000-1	2000-2	2000-3	2000-4
<b>Özel Nihai Tüketim Harc.</b>	-2.6	6.4	4.3	4.7	9.9	5.8	<b>Tarım</b>	-5.0	4.1	1.4	2.3	1.9	12.2
Gıda- içki	14.6	3.2	1.1	3.6	6.0	0.1	Çiftçilik ve Hayvancılık	-5.1	4.2	2.6	1.7	1.7	13.5
Dayanıklı Tüketim Malları	-0.8	27.5	24.2	26.7	39.7	19.5	Ormançılık	-4.2	3.1	-1.3	8.2	9.4	-3.9
Yarı Dayanıklı Tüketim Malları	-8.3	0.9	-1.7	-7.7	8.3	5.5	Balıkçılık	-1.0	1.7	-4.2	4.4	5.7	2.7
<b>Enerji-Ulaştırma-Haberleşme</b>	-4.9	-0.6	-1.1	-1.2	-1.9	2.0	<b>Sanayi</b>	-5.0	5.6	2.8	4.0	9.8	5.2
Hizmetler	-11.2	7.2	6.4	6.7	7.6	7.7	Madencilik ve Taş Oc.	-7.3	-1.1	0.3	-1.1	-4.0	1.2
Konut Sahipliği	2.1	0.0	-1.0	-1.0	0.1	2.0	İmalat Sanayi	-5.7	5.9	2.5	3.8	10.9	6.1
<b>Devletin Nihai Tüketim Harc.</b>	7.8	7.1	-0.7	12.6	9.7	5.7	Elektrik, gaz, su	1.3	6.5	6.0	8.0	9.2	3.3
Maaş-Ücret	5.9	1.9	0.8	2.3	2.2	2.2	<b>İnşaat Sanayi</b>	-12.5	5.8	-2.1	3.0	11.1	6.7
Mal ve Hizmet Alımı	10.0	12.4	-3.9	25.5	17.9	7.8	<b>Ticaret</b>	-6.3	11.6	9.9	10.6	13.0	11.6
<b>G.S. Sabit Sermaye Oluşumu</b>	-15.7	16.5	9.2	17.4	20.2	17.3	Toplan Eşya ve Perakende Tic.	-5.2	10.7	10.0	9.8	11.5	11.1
<b>Kanun Sektörü</b>	-8.7	19.7	10.8	21.8	21.6	19.9	Otel Lokanta Hizmeti	-13.0	16.9	9.4	18.4	21.3	14.5
Makine Teçhizat	11.2	20.5	54.7	37.2	-17.1	18.5	<b>Ulaştırma ve Haberleşme</b>	-2.4	5.1	4.7	5.1	4.2	6.1
Bina İnşaatı	25.0	31.6	7.9	7.7	23.0	55.4	Mali Kuruluşlar	6.5	0.9	2.2	1.4	0.7	-0.4
Bina Dışı İnşaat	6.3	12.2	-18.9	14.3	46.7	-2.0	Konut Sahipliği	1.1	0.0	-1.1	-1.1	0.1	1.9
<b>Özel Sektör</b>	-17.8	15.4	8.9	15.9	19.7	15.9	Serbest Meslek ve Hizmet.	-4.5	5.9	3.9	4.9	6.6	7.4
Makine Teçhizat	-24.1	37.3	23.6	38.8	52.5	33.2	(-)İzafi Banka Hizmeti	6.1	0.7	2.9	0.8	0.2	-0.9
Bina İnşaatı	-8.8	-11.0	-10.7	-11.8	-11.2	-9.9	<b>Sektörler Toplamı</b>	-5.0	6.4	4.1	5.5	7.2	7.9
Stok Değişimleri	-	-	-	-	-	-	Devlet Hizmeti	2.7	1.9	2.2	2.3	2.2	2.2
<b>Mal ve Hizmet İhracatı</b>	12.0	19.3	12.1	25.9	24.8	13.8	Kar Amacı Olm. Hizmet.	2.5	1.1	0.7	-0.4	0.7	3.2
<b>Mal ve Hizmet İthalatı</b>	2.3	25.4	34.8	25.2	23.4	19.5	<b>Toplam</b>	-4.7	6.2	4.0	5.3	7.0	7.6
G.S.Y.I.H (Talep)	-4.7	7.1	5.4	6.2	8.0	8.3	İthalat Vergisi	-5.7	27.3	32.5	28.3	26.4	22.5
G.S.Y.I.H (Arz)	-4.7	7.2	5.6	6.4	7.8	8.3	<b>Gayri Safi Yurt İçi</b>	-4.7	7.2	5.5	6.4	7.8	8.3

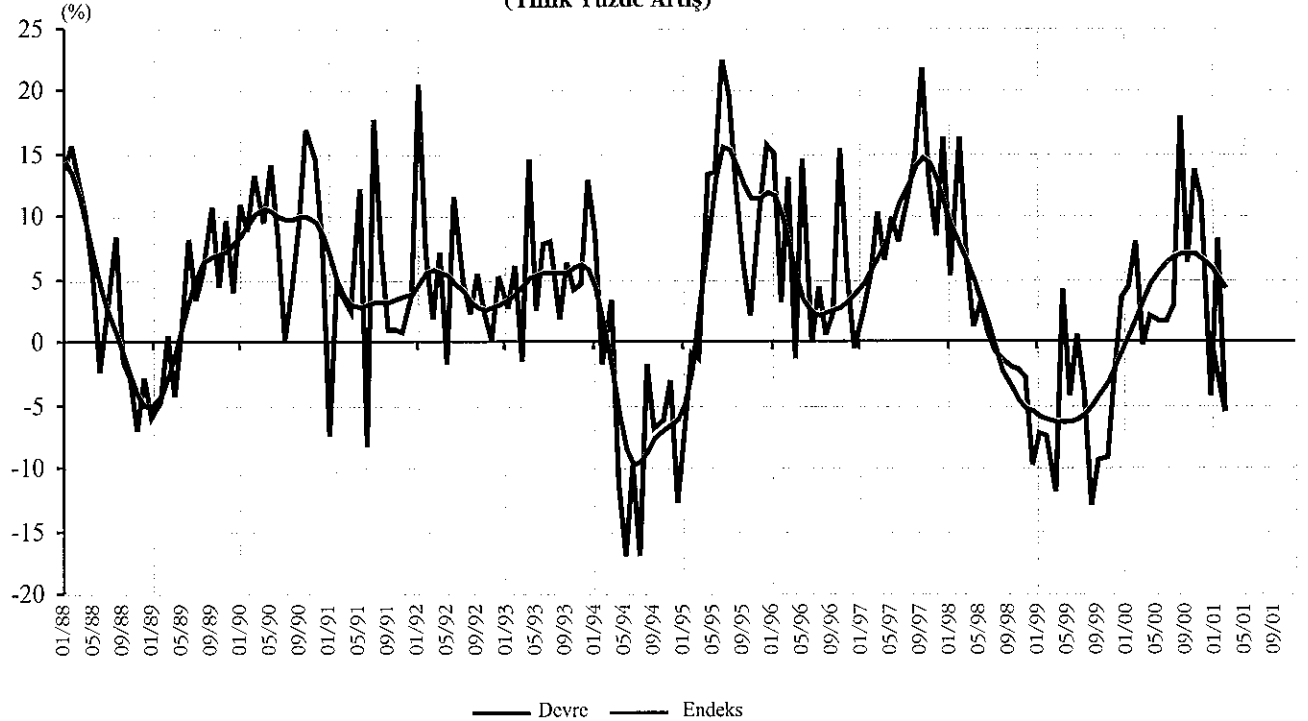
GRAFİK 1

MEVSİMSELLİKTEN ARINDIRILMIŞ SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ  
(Düzy)



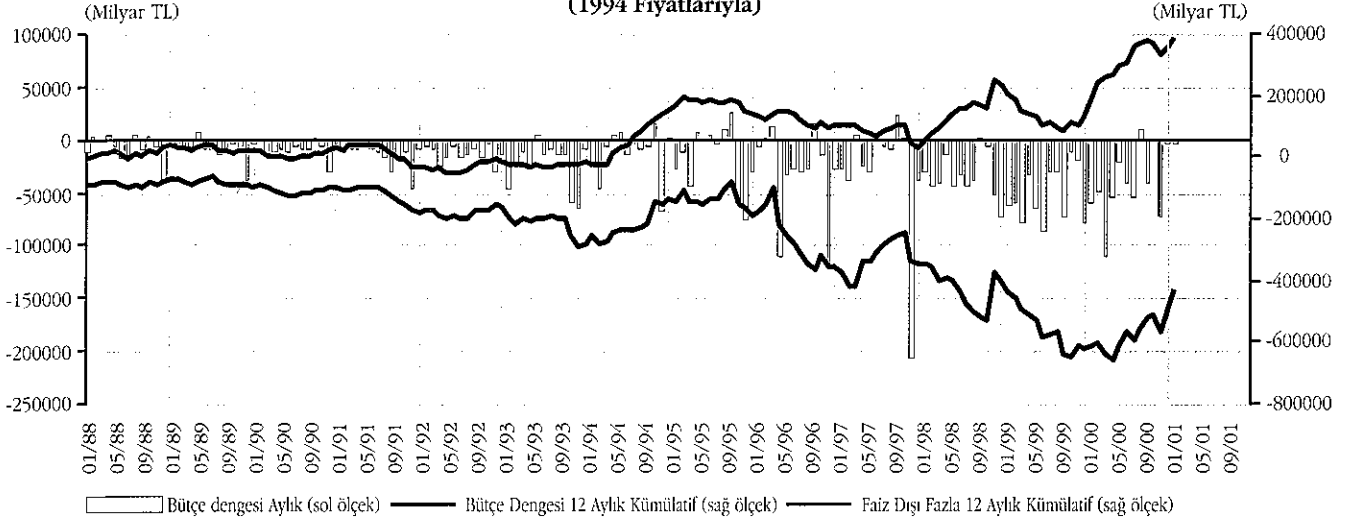
GRAFİK 2

MEVSİMSELLİKTEN ARINDIRILMIŞ SANAYİ ÜRETİM ENDEKSİ  
(Yıllık Yüzde Artış)



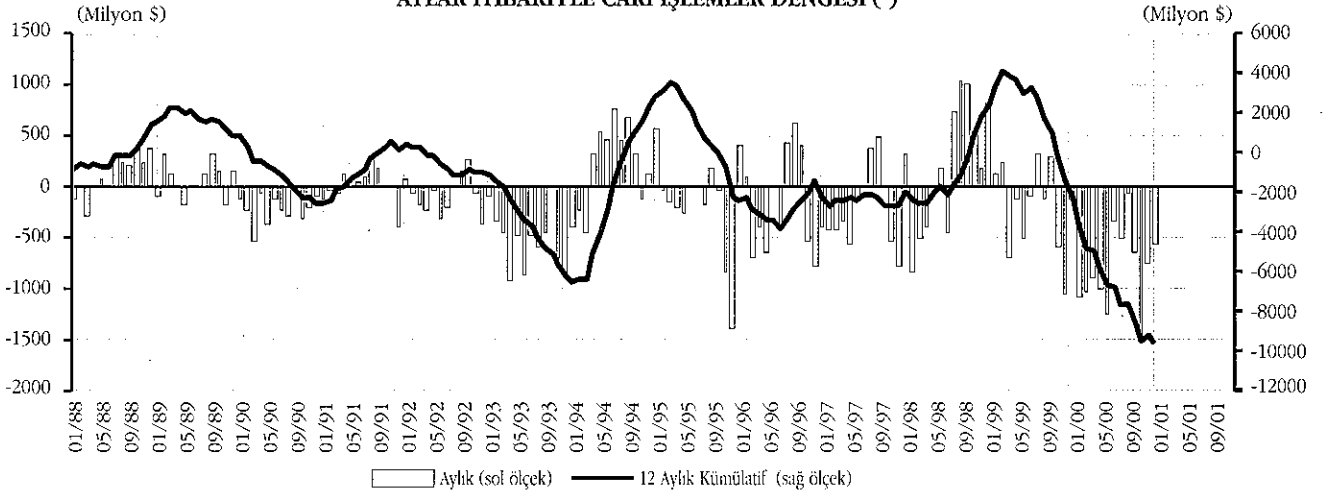
GRAFİK 3

AYLAR İTİBARIYLA KONSOLİDE BÜTÇE  
(1994 Fiyatlarıyla)



GRAFİK 4

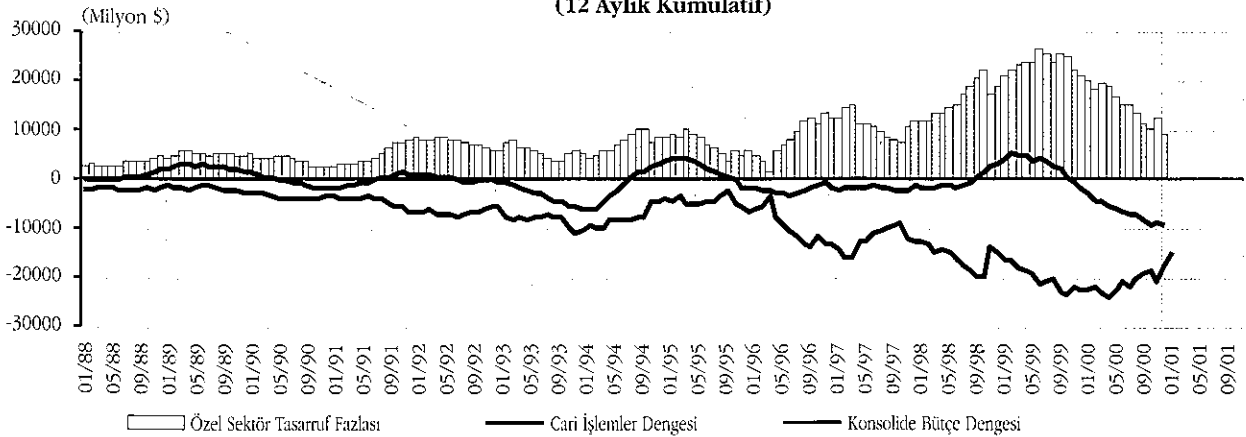
AYLAR İTİBARIYLA CARİ İŞLEMLER DENGESİ (\*)



(\*) 1/96 döneminden itibaren bawul ticareti dahil aylık rakamlar kullanılmaktadır.

GRAFİK 5

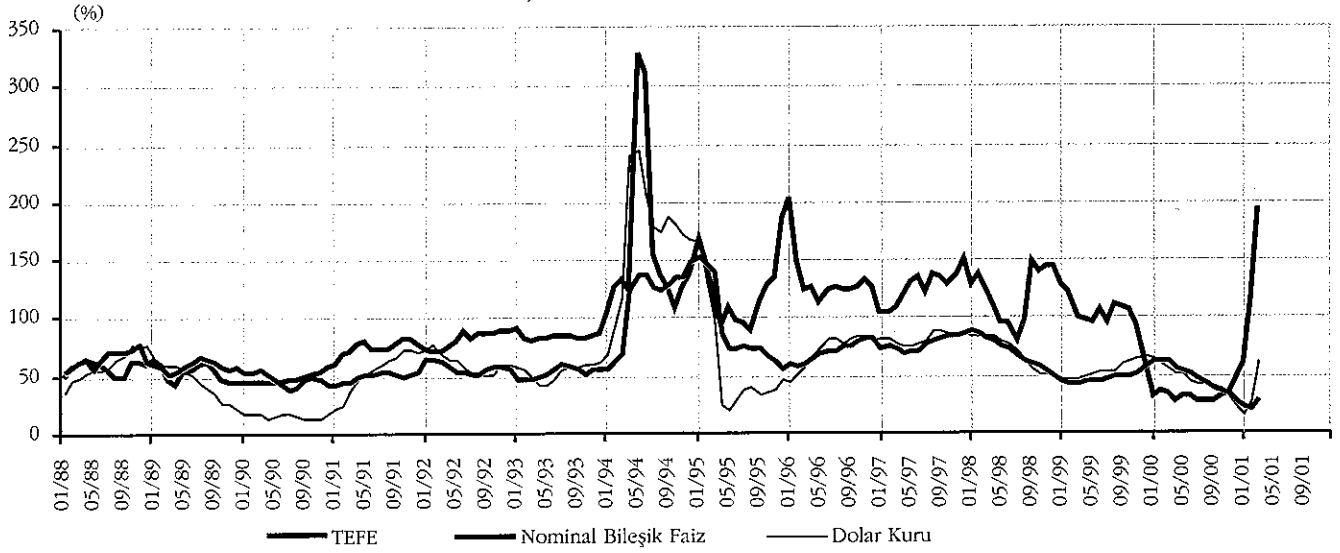
YATIRIM - TASARRUF DENGESİ (\*)  
(12 Aylık Kümülatif)



(\*) Toplam Kamu Kesimi Tasarruf Açığı verisinin aylık olarak izlenememesi nedeniyle, Konsolide Bütçe Açığı gösterge olarak kullanılmıştır. Özel Sektör Net Tasarruf göstergesi ise Konsolide Bütçe Açığı ve Cari İşlemler Dengesi verilerinin cebirsel toplamı olarak hesaplanmıştır. Cari İşlemler Dengesi serisindeki kırılma, 1/96 döneminden itibaren bawul ticareti dahil aylık rakamların kullanılmasından kaynaklanmaktadır.

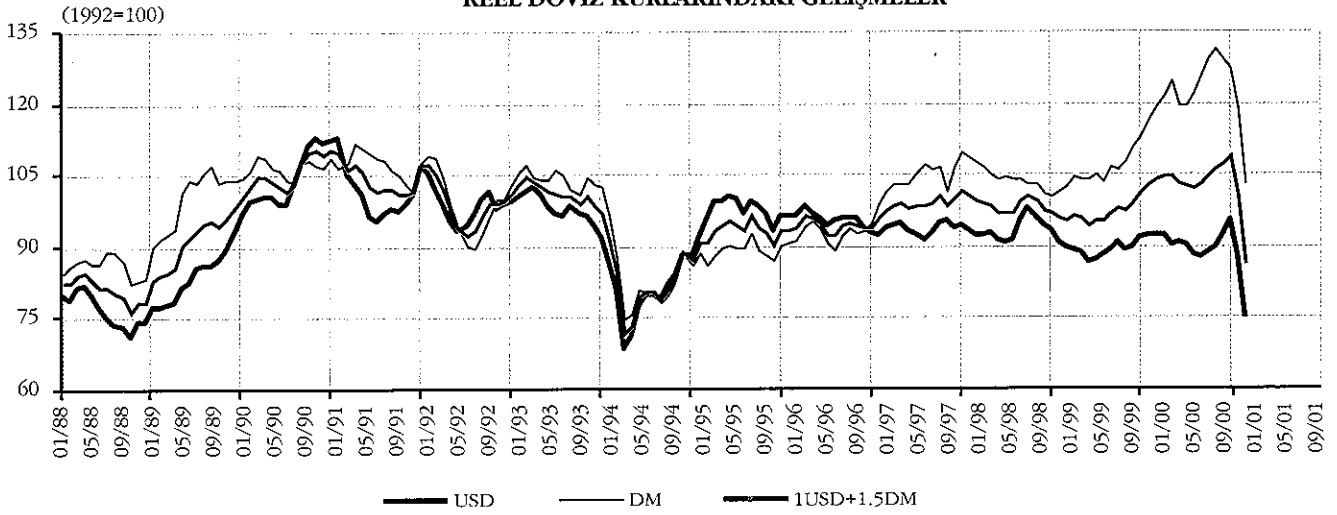
ENFLASYON, NOMİNAL FAİZ ORANLARI VE DOLAR KURU

GRAFİK 6



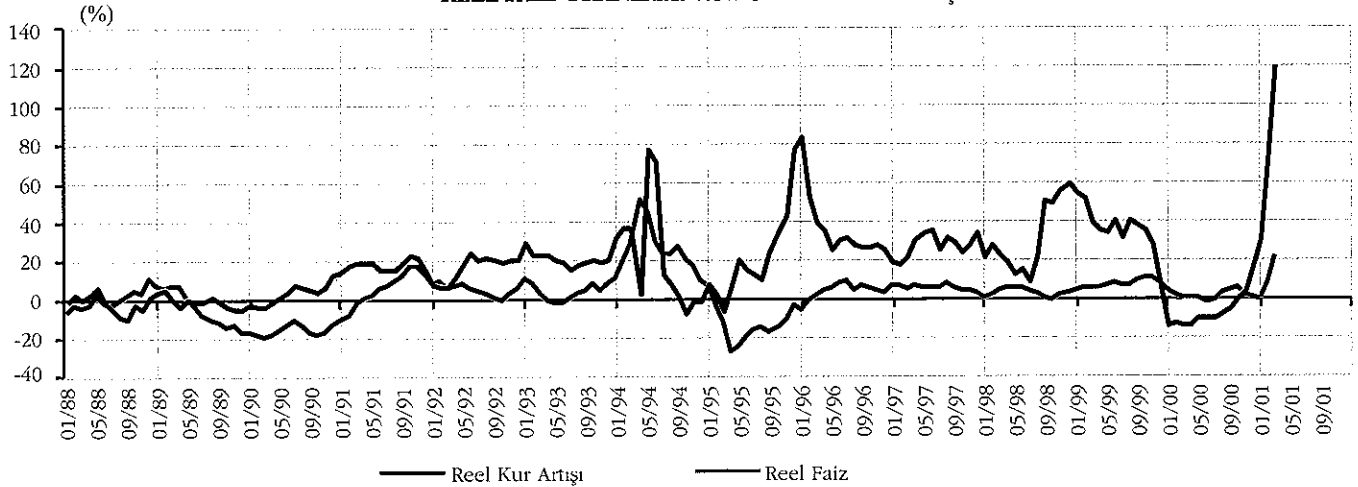
REEL DÖVİZ KURLARINDAKİ GELİŞMELER

GRAFİK 7

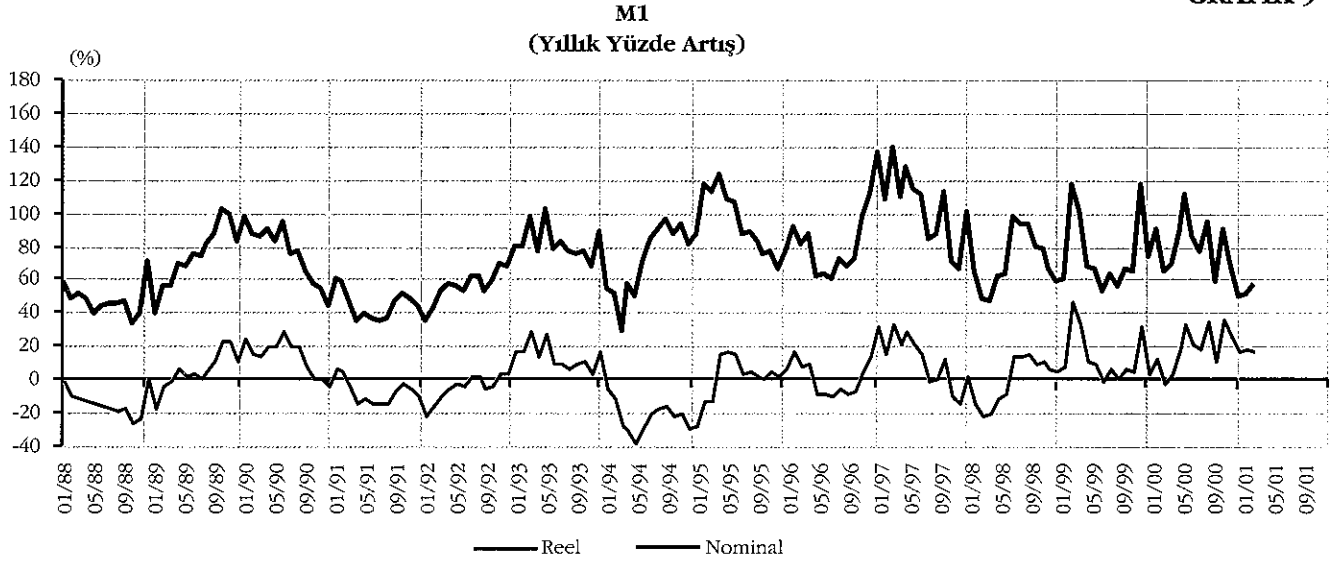


REEL FAİZ ORANLARI VE DOLAR KURU ARTIŞI

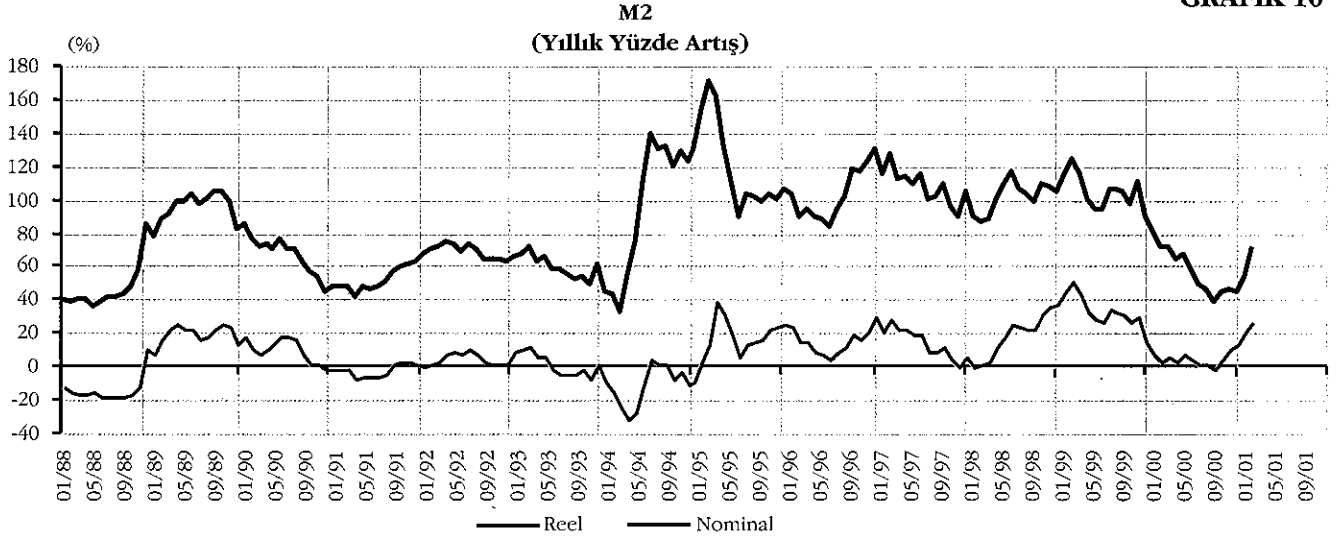
GRAFİK 8



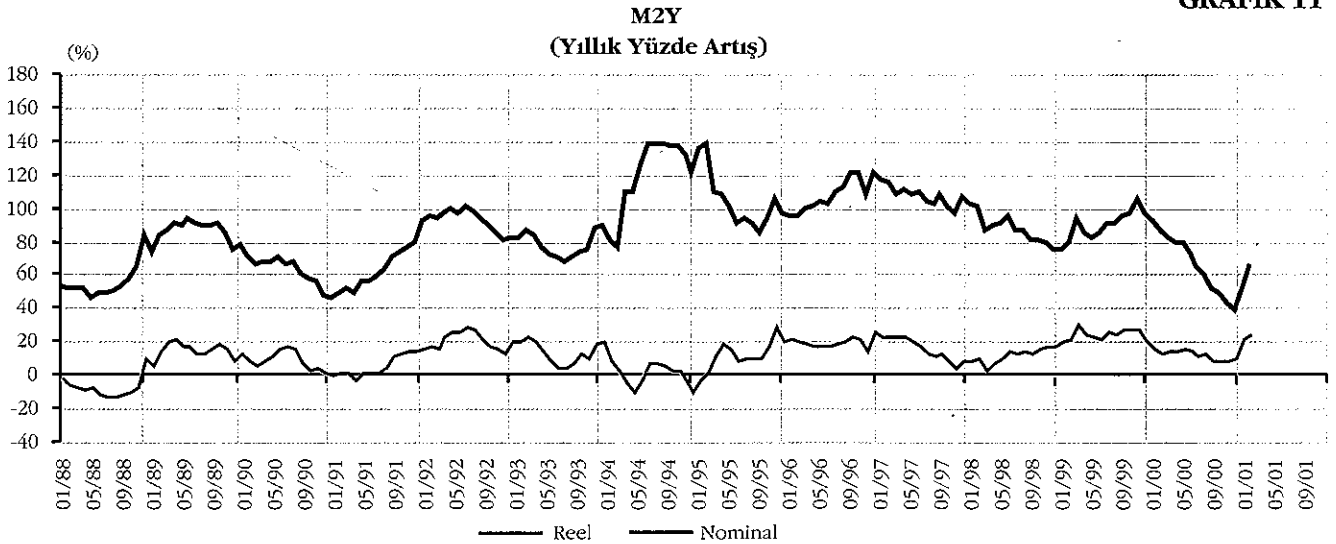
GRAFİK 9



GRAFİK 10



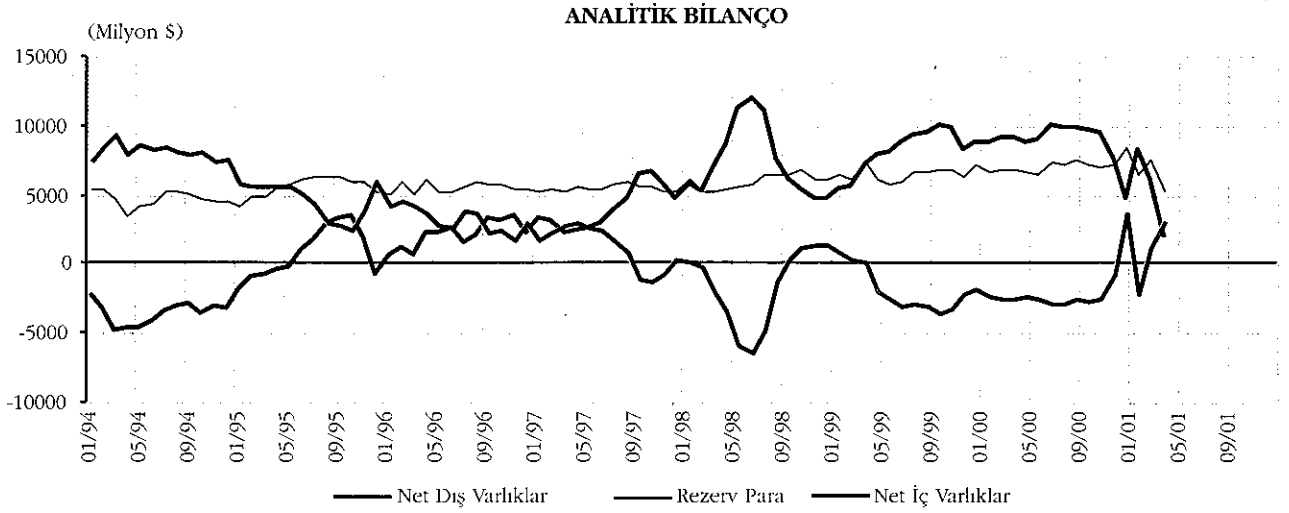
GRAFİK 11



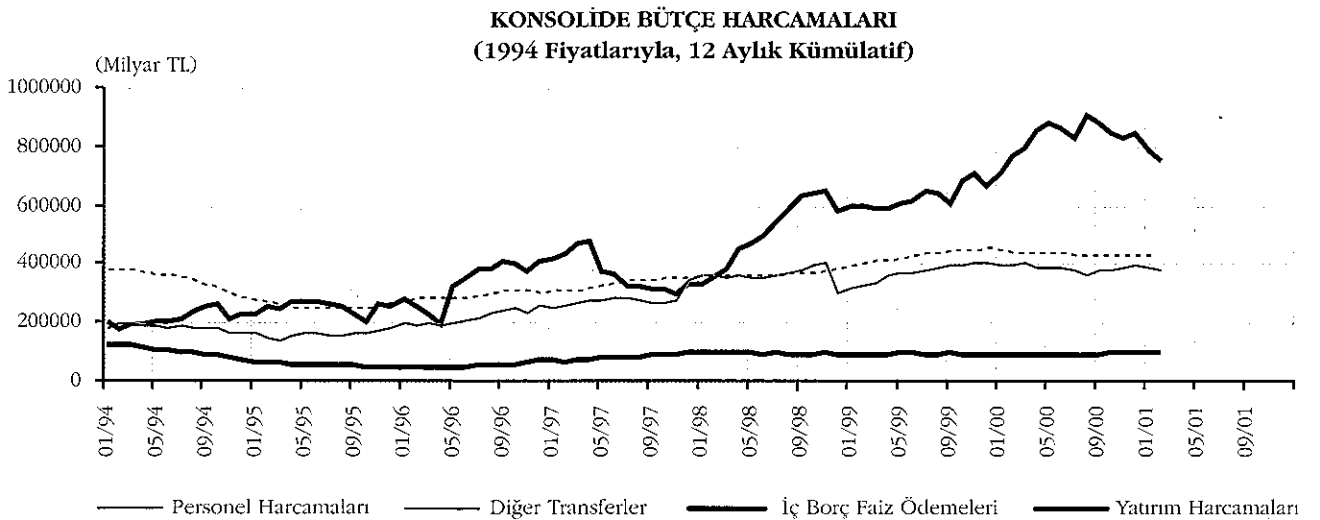
GRAFİK 12



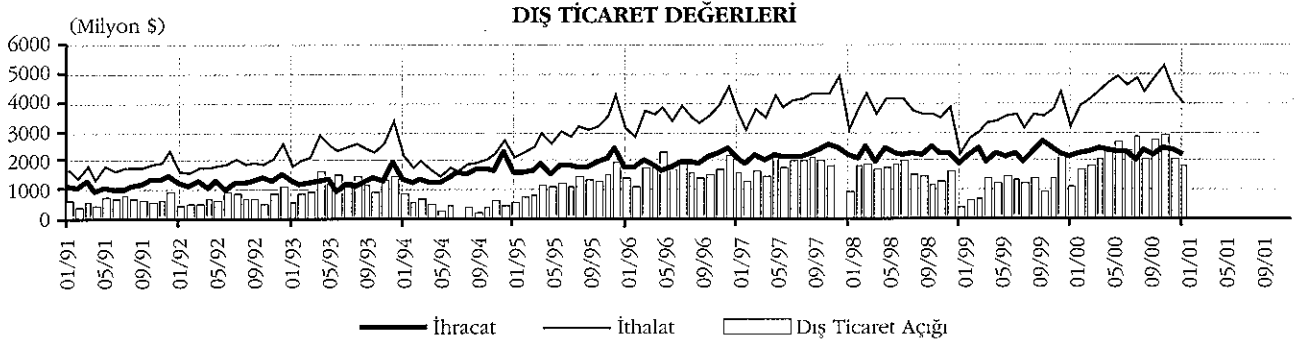
GRAFİK 13



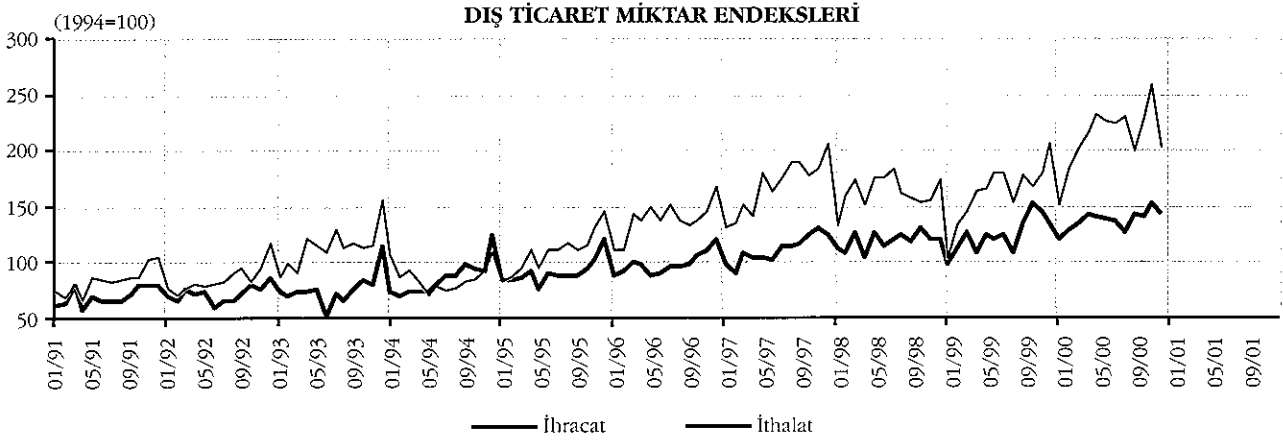
GRAFİK 14



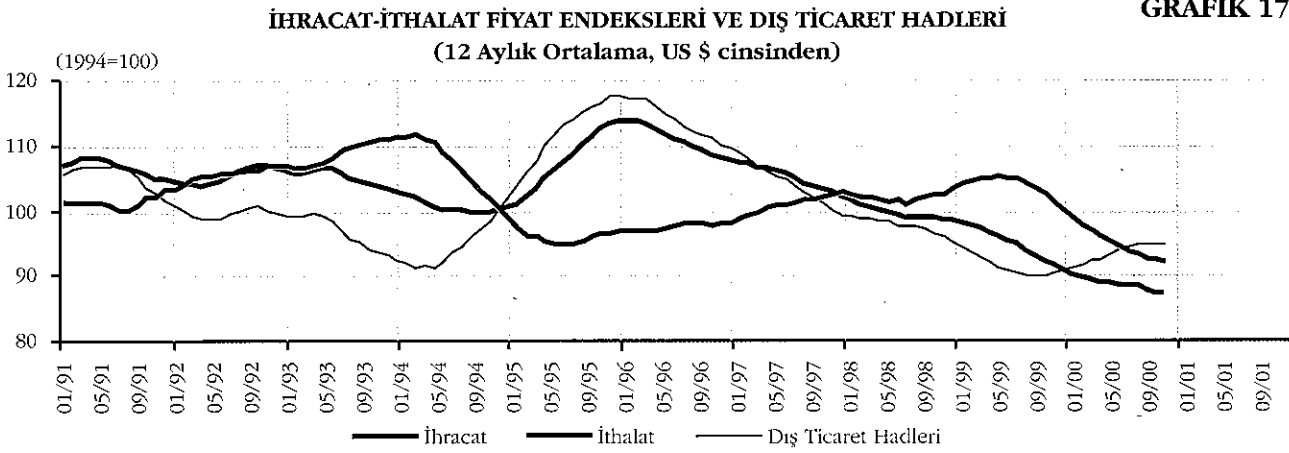
GRAFİK 15



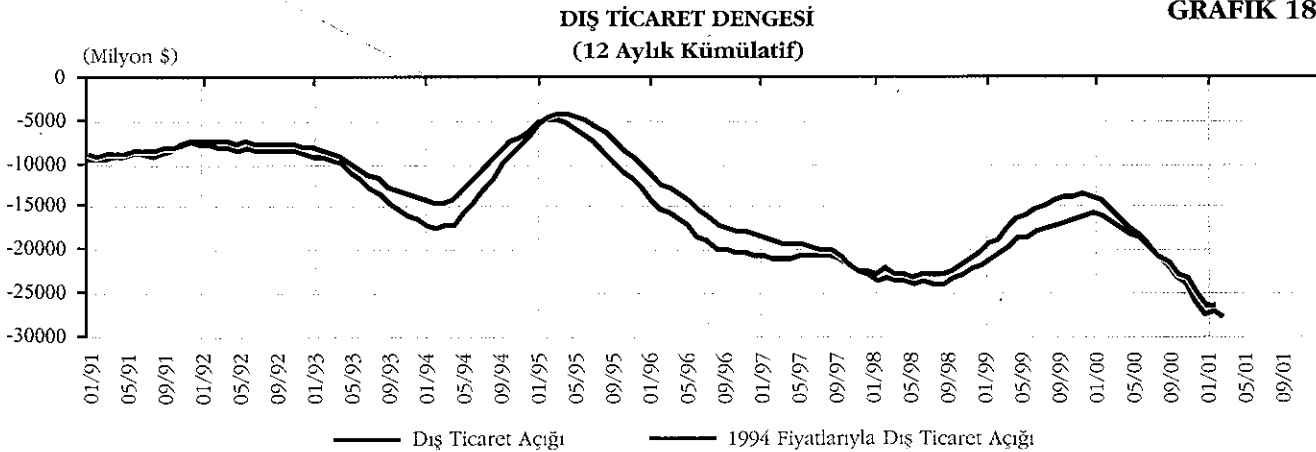
GRAFİK 16



GRAFİK 17



GRAFİK 18



TÜSİAD KONJONKTÜR

TÜSİAD MAKROEKONOMİK SENARYO  
(Üç aylık ve yıllık ortalamalar)

	1999			2000			2001			2001	
	I. Çeyrek	II. Çeyrek	III. Çeyrek	IV. Çeyrek	Yıllık	I. Çeyrek	II. Çeyrek	III. Çeyrek	IV. Çeyrek	Yıllık	Hükümet Programı
<b>GELİR VE FİYAT</b>	-7,9	-3,7	-7,6	-4,9	-6,1	4,2	4,9	7,2	7,6	6,1	-5,8
GSMH(sabit fiyatlarla)*	48,8	50,1	53,6	58,2	53,1	66,6	59,1	48,3	37,6	51,4	59,8
Enflasyon (TEFE)*	64,4	63,7	64,9	66,1	64,9	68,8	61,7	52,7	42,3	54,9	55,6
Enflasyon (TÜFE)*	84,1	66,2	64,1	71,7	70,7	76,6	75,1	69,4	55,6	68,0	60,5
Rezerv Para *	2,994	4,519	5,092	6,367	18,973	7,480	8,046	9,441	8,789	33,756	47,497
<b>KONSOLİDE BÜTÇE</b>	5,447	7,021	7,331	8,216	28,014	11,381	12,281	11,340	11,601	46,603	77,590
Konsolidé Bütçe Geliri (tril TL)	-2,452	-2,501	-2,239	-1,819	-9,041	-3,901	-4,235	-1,898	-2,812	-12,846	-29,893
Konsolidé Bütçe Dengesi (tril TL)	2,344	3,054	2,803	2,521	10,721	6,602	6,428	4,557	2,853	20,440	38,997
Faiz Harcamaları (tril TL)	-7,2	-6,3	-5,1	-3,7	-22,4	-6,9	-7,0	-2,9	-4,1	-21,0	-25,3
Konsolidé Bütçe Dengesi (milyar \$)	-	-	-	-	2,1	-	-	-	-	6,0	4,8
Faiz Dış Bütçe Dengesi (GSMH'ya oran, %)	-	-	-	-	-11,6	-	-	-	-	-10,2	-15,8
Kons. Büt. Dengesi(GSMH'ya oran, %)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
<b>DÖVİZ KURLARI</b>	340,696	395,326	437,887	496,351	417,565	562,840	609,022	645,348	678,953	624,041	1,088,262
Nominal Döviz Kuru (TL/\$)	55,3	56,5	61,0	69,5	61,1	65,2	54,1	47,4	36,8	49,4	74,4
Nominal Döviz Kuru (TL/€)*	102,1	98,7	98,7	100,5	100,0	103,0	102,0	99,3	101,1	101,3	92,3
Reel Döviz Kuru (TL/\$) (1999=100)**	-4,2	-4,1	-4,6	-6,7	-4,9	0,9	3,3	0,6	0,6	1,3	-8,9
Reel Döviz Kuru (TL/€)*	382,464	418,044	459,424	515,151	443,771	555,014	569,162	583,843	589,358	574,344	1,002,191
Nominal Döviz Kuru (TL/€)	96,9	99,5	100,3	103,2	100,0	111,3	116,3	117,0	124,1	117,2	107,5
Reel Döviz Kuru (TL/€) (1999=100)	-	-	-	-	-	14,8	16,9	16,7	20,2	17,2	-8,3
Reel Döviz Kuru (TL/€)*	1,12	1,06	1,05	1,04	1,07	0,99	0,93	0,90	0,87	0,92	0,91
<b>DİBS FAİZİ</b>	119,7	103,3	107,9	102,5	108,3	39,4	38,0	33,5	39,2	37,5	99,3
Nominal Faiz (billeşik %)	47,6	35,4	35,4	28,0	36,6	-16,3	-13,3	-10,0	1,2	-9,6	29,9
Reel Faiz (billeşik %)	8,1	10,3	10,4	11,8	40,7	11,3	14,2	14,0	14,7	54,1	44,1
<b>DİŞ TICARET VE CARI İŞLEMLER</b>	6,5	6,3	6,5	7,3	26,6	6,7	7,1	6,7	7,0	27,5	29,9
İthalat (cif) (milyar \$)	-1,6	-4,0	-4,0	-4,5	-14,1	-4,6	-7,1	-7,3	-7,7	-26,7	-14,1
İhracat (fob, bavul ve transit tic. hariç)(milyar \$)	2,9	2,7	4,1	3,1	12,7	2,3	3,8	6,3	4,7	17,1	17,2
Daş Ticaret Dengesi (fob-cif)(milyar \$)	1,3	-1,4	0,1	-1,4	-1,4	-2,3	-3,3	-1,0	-3,0	-9,6	3,1
Görünmeyen Kalemler (diğer cari)(milyar\$)	-29,0	-13,6	-9,9	7,5	-11,4	40,5	36,8	33,8	22,8	32,7	-18,6
Cari İşlemler Dengesi (milyar\$)	-3,8	-4,5	-2,8	5,0	-1,4	3,3	12,6	3,2	-6,6	2,8	8,9
İthalat (fob, bavul ve transit tic. hariç)(milyar \$)*	-20,2	-2,7	1,7	15,9	-1,2	45,4	34,4	30,1	26,3	32,7	-19,6
İhracat Miktar Endeksi*	-9,9	5,1	4,0	19,6	3,1	-12,5	11,4	4,7	8,4	11,2	20,4
İthalat Miktar Endeksi*	-10,9	-11,2	-11,4	-7,2	-10,3	-2,0	1,8	2,9	-1,8	0,3	1,2
İhracat Birim Değeri*(a)	-0,6	-6,7	-4,1	-10,9	-5,9	-9,6	-7,2	-7,0	-5,4	-7,1	-9,5
İthalat Birim Değeri*(a)											
İhracat Birim Değeri*(a)											

*İthalat birim değeri, ihracat birim değeri ve cari işlemler dengesi (milyar \$) için 1999=100'dür.*  
 (\*) Yıllık ortalamadır.  
 (\*\*) Bir önceki yılın aynı dönemine göre yıllık yüzde değişimdir.  
 (\*\*\*) İhracat birim değeri, ihracat birim değeri (TL'nin dolar karşılığı) değer kaydedilmiştir.  
 (a) Cari Değeri / İhracat Birim Değeri  
 (b) Yıllık Değeri  
 (c) Aralık 2001 / Aralık 2000 Değişimi. TEFE için %66, TFEH için %74'dür.  
 (d) Aralık 2001 için ortalamalar dolar kuru 1,268 / 68 TL, ortalamalar euro kuru 1,166 / 940 TL'dir.  
 Makroekonomik senaryo hazırlanırken programın bütçe gereği, bir önceki programın bütçe gereği, bir önceki programın bütçe gereği olarak alınmıştır. 2000 senesinde IMF ile sağlanan ek kaynağın yaklaşık 9,5 milyar dolarlık bölümünün bütçe amaçlı kullanılmasına izin verecek şekilde temini ve elden alınarak Dışa Bütçe Kaynaklarından yapısal reform amaçlı yapılacak 2,5 milyar dolarlık bir kaynak tahmin edilmiştir.

**YÖNETİM**  
 TÜSİAD: Mesrutiyet Caddesi 74, Tepebaşı 80050, İSTANBUL. Tel:(0212) 219 54 48 - 249 07 23 Fax: (0212) 249 13 50  
**TÜSİAD Adına Sahibi:** Tunçay Özilhan **Genel Yayın Yönetmeni ve Sorumlu Müdür:** Ümit İzmen  
**Yayın Kurulu:** Tunçay Özilhan, Ersin Özince, Haluk Tüket, Ümit İzmen, Türker Hanzaoglu, Esin Çakan  
**Yapım:** Lebib Yalçın Yayınları ve Basım İşleri A.Ş.  
 TÜSİAD KONJONKTÜR ün 27. sayısı Nisan ayı itibarıyla bilinen son rakamlara ve tablolara dayanılarak hazırlanmıştır.  
 Tüm hakları saklıdır. © TÜSİAD 2001  
 Yayın No. TÜSİAD-İ/2001-04-298



